

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Deres referanse: 24/2069-7

28.03.2025

Høring: Forslag til endringer i datasenterforskriften

Norsk Presseforbund (NP) er paraplyorganisasjon for frie redaktørstyrte medier. Norsk Journalistlag (NJ) er både en fagforening og en mediepolitisk organisasjon for redaksjonelle medarbeidere i redaktørstyrte medier, frilansere og de som utdanner seg til å bli journalister.

Vi mener at det foreliggende forslaget kan få alvorlige konsekvenser for ytringsfriheten, pressefriheten og kildevernet. Det er en betydelig svakhet ved høringsnotatet at disse forholdene overhodet ikke er drøftet, særlig sett i lys av hvordan de foreslåtte bestemmelsene vil stå seg opp mot EMK artikkel 10, når det er en medievirksomhet som disponerer hele eller deler av det aktuelle datasenteret.

Vi er ekstra skuffet over at høringsprosessen ikke har omfattet en grundig drøfting av journalisters vern om anonyme kilder, fordi en rekke aktører gjennom hele lovgivningsprosessen har påpekt at dette vernet ikke er tilstrekkelig ivaretatt. I Prop. 167 L (2020-2021) side 58 presiserte departementet dessuten at det ville komme tilbake til spørsmålet om beskyttelse av anonyme kilders identitet på et senere tidspunkt.

Som NRK påpeker i sitt høringssvar: Selv om opplysningene om kundene, slik de er opplistet i forslaget til ny § 1-4, isolert sett ikke nødvendigvis avslører kilders identitet, reiser forslaget prinsipielle spørsmål knyttet til kildevern og pressefrihet. En medievirksomhet kan ha både interne datasentre og leie plass i eksterne datasenter, hvor det er plassert for eksempel servere og lagringssystemer. I disse kan det oppbevares både kildesensitivt materiale og upublisert journalistisk innhold.

Det foreslås at datasenteroperatører skal ha oppdatert informasjon om egne kunders navn og kontaktopplysninger. Dersom en journalist eller redaksjon benytter seg av tjenester, kan denne informasjonen potensielt kobles til dem ved en eventuell utlevering til myndighetene. Selv om formålet primært er kriminalitetsbekjempelse og nasjonal sikkerhet, må det tas høyde for at slik informasjon indirekte kan føre til identifisering av journalistiske kilder.

I likhet med de bekymringene vi tidligere har fremmet knyttet til IP-lagring i ekomloven¹, savner vi en konkret vurdering av hvordan kildevern vil bli ivaretatt ved eventuell utlevering

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-ekomlov-ny-ekomforskrift-og-endringer-i-nummerforskriften/id2864853/?uid=ae9fff10-5579-45b1-b947-c248fab7c3f7>,

av kundeopplysninger fra datasentre. Høringsnotatet fokuserer på personvern generelt, men tar ikke tilstrekkelig høyde for de særlige hensyn som gjør seg gjeldende for journalisters kildevern, som etter norsk rett og internasjonale konvensjoner har en tilnærmet absolutt beskyttelse.

Vi frykter også for en potensiell nedkjølingseffekt på ytringsfriheten. Dersom potensielle kilder blir bekymret for at deres identitet kan bli avslørt gjennom informasjon datasenteroperatører er pålagt å lagre og eventuelt utlevere, kan det føre til at de blir mer tilbakeholdne med å dele samfunns viktig informasjon med mediene. Dette vil i ytterste konsekvens kunne undergrave mediernes evne til å fylle sin demokratiske samfunnsrolle.

Vi minner om at kildevernet ikke bare beskytter identifiserbare personlige data om kilden, men også annen informasjon som er egnet til å spore vedkommende. Det er derfor viktig at også indirekte informasjon som kan bidra til å avsløre en kilde, underlegges et sterkt vern.

Når de ovennevnte problemstillingene ikke er drøftet, er det heller ikke foreslått noen tiltak eller mekanismer for å hindre at kildevernet brytes.

Vi støtter NRKs forslag om at forskriften primært bør utformes slik at redaktørstyrte journalistiske medier omfattet av medieansvarsloven unntas, og at den subsidiært bør utformes slik at tilgangsreglene for disse mediene kun gjelder tilfeller hvor tilgang er nødvendig for å stanse eller avverge mulige lovbrudd eller skade rettet mot senteret. I sistnevnte tilfelle må straffeprosesslovens regler om ransaking og beslag i redaksjonslokaler også gjelde ved spørsmål om tilgang til datasentre med redaksjonell informasjon, slik NRK påpeker i sitt hørings svar.

Vi mener videre at:

- Det må innføres eksplisitte unntak eller sikringsmekanismer i forskriften for å beskytte informasjon som kan avsløre journalistiske kilder. Dette innebærer krav om domstolskontroll før utlevering av informasjon i tilfeller der det er fare for at kildevern kan berøres. Når det gjelder informasjon som kan avsløre en anonyme kilde, er det i henhold til EMK artikkel 10 påkrevd med en uavhengig kontrollinstans som skal vurdere dette, jf. storkammeravgjørelsen EMD Sanoma Uitgevers-saken 2010. Kontrollen skal utføres av et organ adskilt fra virksomheten som kontrolleres, jf. avsnitt 90 tredje setning. Også i La Quadrature du Net and Others-saken avsnittene 156 og 168 legges det til grunn at "det må etableres strenge (...) garantier vedrørende bruk av dataene".
- Det må legges strengere begrensninger på hvilke typer lovbrudd som kan begrunne utlevering av kundeinformasjon fra datasentre, for å sikre at dette kun skjer i de mest alvorlige tilfellene og ikke i saker hvor hensynet til kildevern veier tyngre.
- Det er behov for en tydeligere definisjon av «nødvendig» i bestemmelsen om utlevering, for å sikre at kun informasjon som er strengt nødvendig og proporsjonal med formålet blir utlevert - og at konsekvensene for kildevernet vurderes nøye.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---endringer-i-ekomloven/id2766348/?uid=be9980dc-605d-4342-a1e1-d3c97bcf89c0> og <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-ekomlov-ny-ekomforskrift-og-endringer-i-nummerforskriften/id2864853/?uid=ae9fff10-5579-45b1-b947-c248fab7c3f7>

- Etablerte rettsprinsipper om kildevern, slik de er utviklet gjennom praksis fra av EMD og Høyesterett, må legges til grunn ved tolkning og anvendelse av de nye bestemmelsene.

For Norsk Presseforbund:

Sindre Granly Meldalen, jurist

For Norsk Journalistlag,

Ina Lindahl Nyrud, advokat